

Fig. 1. Sennels. Ydre, set fra Sydøst.

H. M. 1935

SENNELS KIRKE

HILLERSLEV HERRED

Kirken var i katolsk Tid indviet til *S. Nikolaus*, Biskop af Myra¹ (sml. Klokke S. 328), og 1382 nævnes et Skode paa Gods til *S. Nikolai Alter* i Sielnes². O. 1630 og 1666 havde Kongen Patronatsretten³, men 8. Oktober 1721 blev den med Reservation af Jus vocandi tilskødet Morten Lelius paa Ullerupgaard⁴ (sml. Epitaf S. 328). Kirken overgik til Selveje 1. Juli 1918.

Kirkebyen ligger sydligt i Sognet, tæt ved Limfjordens Kyst. Kirkegaarden hegnes af Kampestensdiger. Ved en Indkørsel fra Nord staar anselige, monolitte Granitpiller, vistnok fra Tiden o. 1800, ret rigt profilerede paa de tre Sider og kronede af Topkugler. En Østlaage har firkantede Granitstolper, en Sydlaage saddeltagdækkede Murpiller af smaa Sten. 1717 blev †Kirkegaardsporten gjort af ny. 1719 blev den nordligste »Stette« repareret (Rgsk.).

Bygningen bestaar af Kor og Skib fra romansk Tid og tre sengotiske Tilbygninger, Sakristi og Vaabenhus, begge paa Nordsiden, samt Taarn.

Den romanske *Granitkvader kirke*, Kor og Skib, har under Koret en ret

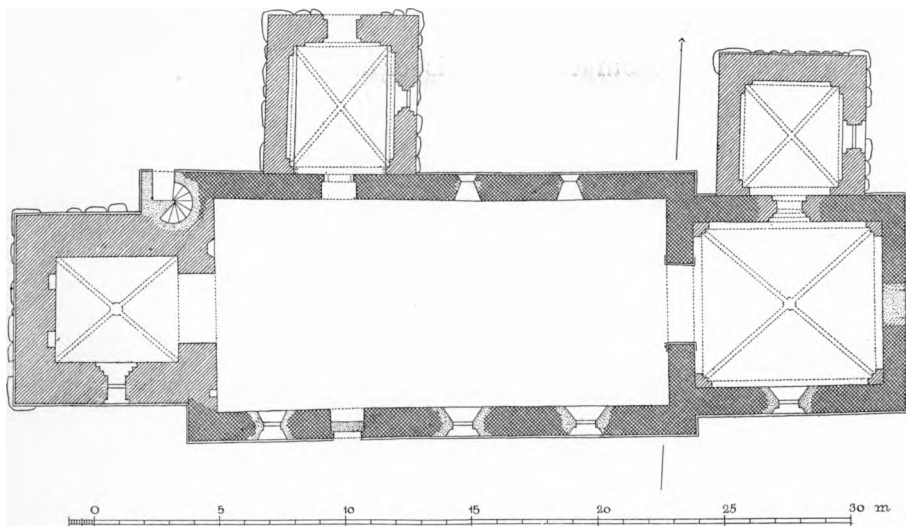

Fig. 2. Sennels. Plan. 1 : 300. Maalt af C. G. Schultz 1936; med Tilføjelser efter J. Foged 1937.

varieret, attisk profileret Sokkel, hvis nedre Rundstav paa sine Steder er ret svag og næsten uden Markering glider over i Hulstaven (S. 216, Fig. 16—17). Under Skibet, der er et Kvaderskifte højere end Koret, og hvis Murhøjde over Soklen er 5,35 m, findes kun Skraakantsokkel, ogsaa under Triumfgavlens Hjørner, hvor Skraakanten løber ind i Hjørnesammenstødene, medens Korets Profiler er afbrudte. Koret har usikre Karmrester af et Østvindue; af dets Nordvindue ses den falsede Overligger over Sakristiets Hvælv. Begge Skibets Nordvinduer er i Behold, omend noget omdannede; de er godt 80 cm brede, uden særlig Saalbænksten, af Overliggerne har den østre halvrund, foroven vandret afskaaret Overkant, den vestre uregelmæssigt afskaarne Hjørner. Af udflyttede Overliggerer sidder en i Skibets Vestvæg (Buevidde 74 cm; vandret Overkant). 1936 sad en Vinduesoverligger i Syddiget, Øst for Laagen, og Halvdelen af en anden laa i Stenbroen foran Taarnet. Ifølge M.-Petersen var der 1875 tre Vinduer i Skibets Nordside, og desuden sad en smuk Vinduesmonolit i Skibets Nordmur. Dørene er retvinklede, med vandrette Overliggerer. Over den 119 cm brede Norddør, som endnu er i Brug, findes en nærmest fladrundbuet Niche, 60 cm høj, 90 bred og 30 dyb, der nu er stærkt overpudset, men 1884 saas at være sat af kiledannede Granitsten (Uldall). Hvorvidt der her er Tale om et forstyrret Tympanonfelt af samme Art som Nors Vestdør (S. 248, sml. ogsaa S. 9, Fig. 2), kan ikke afgøres uden nærmere Undersøgelse.

Ved Vaabenhuset henligger to Stykker *Søjletromler* af Granit, 19 cm i Tvm., o. 47 og 35 cm lange; der er kun bevaret een Endeflade, de andre Ender er brudte. Efter Maalene maa de have hørt til en romansk Søjleportal, men

kun en indgribende Undersøgelse af Dørkarmene vil kunne afgøre, om de har hørt til i Sennels, eller om de muligvis er hidført fra Tisted (sml. S. 32).

Paa en Kvader over Korets tilmurede Østvindue er i kraftigt Relief hugget et Mandshoved med Midtskilning, Pandebaand, fremskudte Læber og Øjeæbler, og paa en til Taarnets Vestmur udflyttet Kvader findes et lignende, men mindre, flygtigere hugget og noget skævt siddende Hoved. I en Kvader paa den søndre Del af Skibets Vestgavl ses et flygtigt indhugget, ufærdigt Ornament, hvis tydeligste Del er et Par Palmetter, der er ordnede som Bort paa et Cirkelslag, nærmest som en Skitse til Indfatningen om en Vinduesbue (Fig. 3). De svarer nøje til Borten om det cirkelrunde Spedalskhedsvindue i Hassing (Hassing Hrd.). Desuden har talrige Kvadre Stenhuggerfelter af ret ejendommelige Former. Paa Korets Nordmur lige over Sökkelen et skraatstillet Rektangel (25 x o. 15 cm), paa Korets Sydmur et lignende mindre og en halv Hestesko. Paa Skibets Sydmur fra Øst til Vest: et 22 cm br. Felt med tvillingbølget Overkant, en Mandel (22 cm l.), et M-formet Felt, en Buebort, hvis Toppunkt brydes af en nedhængende Trekantspids, et Splitflagformet Felt, fra hvis tre lige Sider der udgaar smaa Stregkors, et Rektangel, 15 x 17,5 cm, med svag Rundstavnort og midt over Oversiden et lille Stregkors, samt en halv Hestesko, knap 7 cm l. Paa Skibets Nordmur: kamtakket Felt, 14 cm højt, 27 cm br., Pyramide, indad aftrappet (12x18,5), to smaa Cirkelfelter og et anseligt Rektangel, fra hvis Hjørner der udgaar korte Diagonalstreger, endende i en lille Cirkelfordybning, medens der inde i Hjørnevinklerne er smaa Kvartcirkelslag og i Midten en fordybet Firblomst. Endelig findes i Taarnets Vestmur et meget uregelmæssigt Felt, vinkelbrudt med flere Spidser.

I det *Indre* er Triumfmuren kvaderklædt baade mod Kor og Skib, medens de andre Vægge er af raa Kamp. Den høje og slanke Korbue har Sokler med samme Profilering som Korets og ensartede Kragsten (S. 216, Fig. 9, 15). Profilerne løber om Hjørnerne undtagen paa Østenden af den søndre Kragsten, som er raat tilhugget med Skraakant. Over det sentmiddelalderlige Korhvæl dækkes Væggene af gamle, tykke og ujævne Mørtellag.

Ændringer og Tilbygninger. I sengotisk Tid er indbygget et *Korhvælv* af gule Munkesten, hvilende paa Hjørnepiller og spidse Vægbuer. De Halvstens Krydsribber mødes i en Toprude (brede Overribber med Trinsten); i Kappefligene er der Trækhuller.

Sengotiske er ligeledes de tre Tilbygninger, som alle er opførte af gule Munkesten i Munkeskifte. Over Sylden er der nederst i Murene, navnlig paa Taarnet, saa mange romanske Kvadre, at det er tvivlsomt, om de alle kan stamme her fra Kirken. *Sakristiet* har et lavt, falset, rundbuet Østvindue med Prydstik af Bindere; Gavlen er glat. Rummet, hvis rundbuede Dør til Koret sidder i et firkantet, foroven uregelmæssigt aftrappet Spejl, overdækkes af et samtidigt

Fig. 3. Sennels. Kvader med paabegyndt Ornement (S. 320).

V. H. 1935

Krydshvælv; dets runde Vægbuer er ført til Gulvet, medens de Halvstens Ribber er afskaarne i Vederlagshøjde (Overribber af Sten paa Fladen, med Trin). *Vaabenhuset* foran Norddøren, hvis Gavl ligeledes er glat, har rundbuet, falset Dør og spidsbuet, falset Østvindue. Det Indre er overhvælvet som Sakristiet; dog er Skjoldbuen paa Skibets romanske Mur ikke ført til Gulvet, men aftrappet i Vederlagshøjde. *Taarnets* Øst- og Sydside er skalmuret med smaa Sten (sml. ndf.), Vestsiden i ny Tid med Munkesten, saa at kun Nordmuren staar i helt oprindelig Stand. Taarnrummet, hvis Spidsbue mod Skibet er genaabnet 1937, har et spidsbuet, falset Sydvindue og i Vestvæggen to fladbuede Gemmenicher; det overdækkes af et Krydshvælv, hvis forneden vandret afskaarne Halvstens Ribber mødes i en lille, rund Topskive. Mellemstokværkets Aabninger — en fladbuet Dør til Skibet og et rundbuet, dobbeltfalset Sydvindue — er nu begge lukkede, Klokkestokværket har til hvert Verdenshjørne to rundbuede, falsede Glamhuller. Gavlene er glatte.

1694 sluttedes Kontrakt med Murmester Godske Christensen fra Solbjerg paa Mors om Opmuring af Taarnets Sydside fra øverst til nederst samt Reparation af alle Hjørnerne. 1700 »flækkede« han Østsiden, og 1703 opmurede og forøgede han Vestsiden m. m. (Rgsk.).

Ved en Hovedstandsættelse 1937 blev Soklerne frilagt og Gulvet i Skibet sænket. Taarnrummet sattes i Forbindelse med Skibet, i hvis Nordvesthjørne der indbyggedes en Taarntrappe med udvendig Indgang. Kirken har nu Sydvinduer med fladbuede Stik af smaa Mursten og Trærammer med gavlformet Top; i de romanske Vinduer sidder spidsbuede Jernstel. Kvadermurene staar rensede med Kalkstriben under Tagskægget, Murstensmurene er hvidkalkede. Tagværkerne, hvis gamle Egetømmer (delvis med Huljærnsnumre) er stærkt omsat, er paa alle Bygningens Dele blytækte; i et Par Blytavl paa Sakristi og Vaabenhus ses Aarstallet 1785 i ophøjede Cifre. Skibet har gammelt Bjælkeloft.

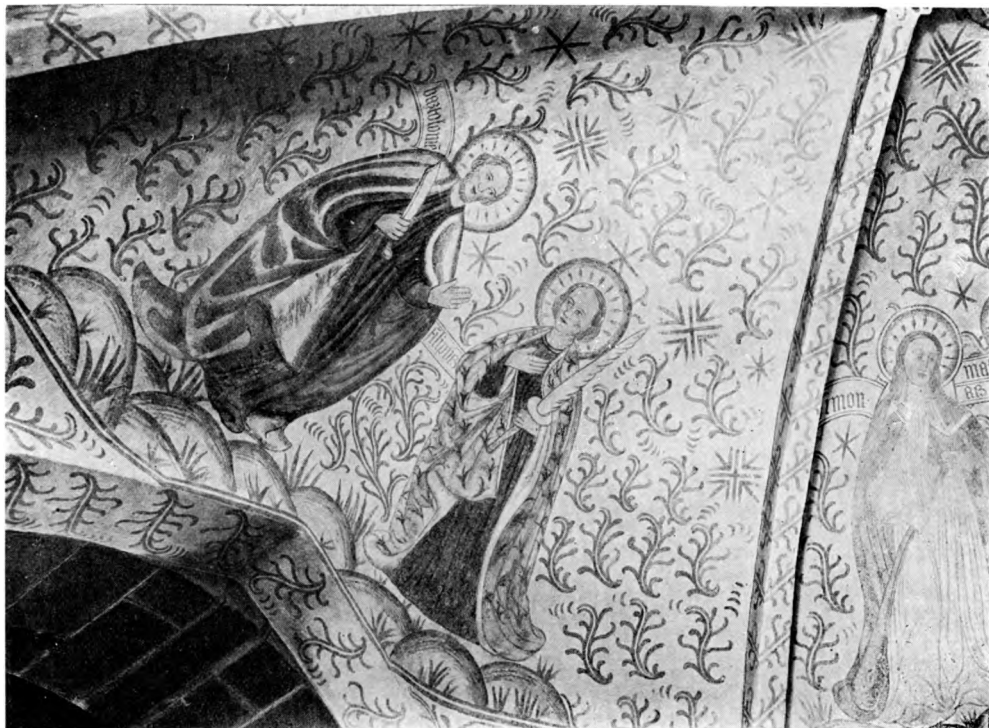

Fig. 4. Sennels. Kalkmalerier i Korhvelvet, vestre Kappe (S. 322).

V. H. 1935

KALKMALERIER

I Korhvelvingen og paa Skibets Langvægge afdækkedes 1883—84 Kalkmalerier fra Middelalderens allerseneste Tid⁵; endnu 1732 stod de helt eller delvis fremme, idet Thura meddeler, at Kirken efter Pastor Fridenreichs Beretning er prydet med mange Sindbilleder, »som vel ere smucke, men syntes at være aldt for vidtløftige at indføre«⁶. — Korhvelvets Figurmalerier er særdeles velbevarede. Paa en Bund strøet med spinkle Bladslyng og Smaastjerner (alt i rødt og gult) er i Østkappen malet Kristus som Verdensdommer siddende paa Regnbuen, under hvilken de døde stiger op af Graven; fra hans Mund udgaar Sværd og Lilje, ved hans højre Side knæler Jomfru Maria, ved hans venstre Johannes Døberen, over dem blæser to Engle i Domsbasuner, hvoraf der udgaar Skriftbaand med Minuskler: »Den førte (!) engel bleste y syt lur« — »Der ande bleste fo dy døde skal for do(m)stol«. I hver af de øvrige tre Kapper er Apostle med Attributter, alle betegnet ved Navnesedler. Mod Syd: Peter med Nøgle, Paulus med Sværd, Thomas med Lanse, Jakob med Pilgrimsstav og -hat, knækort Kjortel og lange Støvler, Judas med Valkestok. Mod Vest: Rartholomæus og Filip, henholdsvis med Kniv og Sav (Fig. 4). Mod Nord: Simon med Bog og Kølle, Matthias med Økse, Andreas med Kors,

Matthæus med Sværd og Johannes med Kalk. — Ribberne er dekorerede med samme Slags Blade som Figurgrundene, mens de nedre Kappelige er udfyldt med større Ranker, en af dem udgaaende fra Issen af et skægløst Hoved. I Nordvesthjørnet ses en enkelt Fugl. Farvevalget er enkelt, overvejende brunrødt, gult og graat. Hvælvingsudsmykningen restaureredes 1885⁷.

— Den samtidige, eller dog kun lidet yngre Udsmykning paa Skibets Vægge var meget ødelagt, idet Dekorationen var malet paa et ganske tyndt, slet hæftende Pudslag, delvis endog paa selve de raa Marksten. Kun paa nordre Langside, o. 125 cm over Gulvet, kunde man med Sikkerhed følge en Opdeling af Væggen i o. 140 cm høje, o. 125 cm brede Figurfelter adskilt fra hinanden ved o. 50 cm brede Ornamentstriber med Planteslyng og Fugle. Kun tre af Fremstillingerne kunde bestemmes, regnet fra Øst: Jesu Daab, Indtoget i Jerusalem, med en delvis bevaret dansk Indskrift i meget sene Minuskler, samt et Nadverbillede. Med Undtagelse af et Brudstykke, der stod fremme til 1937, blev Billederne overkalket efter Undersøgelsen.

INVENTAR

Alterbord, romansk, sat af Granitkvadre, o. 80 cm fra Korets Østvæg, og dækket af en hulkantprofileret Plade, 166 x 122 x 23 cm, der bestaar af fire Kvadre, af hvilke den forreste strækker sig i hele Bordets Bredde. Midt i Pladens Overside, der nu dækkes af en fastliggende Træplade, er udsparet en firkantet Fordybning, 63 x 29 cm, i hvis Bund en lille, rund Fordybning, den egentlige *Helgengrav*, heri fandt man 1875 et Relikviegemme, en aflang Blyæske med en Pergamentsseddel, hvis gamle Skrift var forsvunden, men paa den ydre Side læstes: »Fridenreich 1728«. Aabenbart har Præsten Johannes Fridenreich undersøgt Helgenraven i Forbindelse med sin Indberetning til Thura⁸, hos hvem Beskrivelsen af de Relikvier, der blev fundet i den liden Blyæske, lyder: 1) i en rød Silkeklud en Spaan, som muligen af de katolske Munke er udgiven for at være af Kristi Korsens Træ. 2) I en meget fin, rød, linned Klud, som syntes hel, men faldt i Aske, da man rørte ved den, var et Stykke Ben, uden Tvivl af S. Nielses, som Kirken har sit Navn af. 3) I en lille, klar, langhalset Flaske, der i det nederste var saa stor som en graa Ært, og oven til med Voks tillukt, synes at have været en hvid Vædske ligesom Mælk, der nu var fortæret, fortørret og borte, men maaske efter de forblindede Munkes Prædikener og Foregivende har været Moder Mariæ Mælk. Og Thura tilføjer: »O Blindhed og Daarlighed, naar vi ret efftertæncke sligt«.

†*Alterklæde* af rødt Fløjl, købtes i Viborg 1709 (Rgsk.).

Altertavlen fra o. 1600, er af lutheransk Fløjtype; i Hjørnerne af det flade

Midtskab, paa høje Postamenter, staar plumpe, korintiske Søjler, med Bladskeder forneden; paa Skabets Kanter er der paalagte Profillister, mens Fløjene har Profilrammer; Postament- og Frisefelt er tvedelt. Over Gesimsen blev 1886 opstillet tre Figurer fra en gotisk Altertavle (sml. ndf.) i Stedet for »et stort smagløst Galleri fra sidste Halvdel af 1700'erne, som strakte sig helt op over Malerierne i Hvælvingen«. Ved samme Lejlighed blev den hvide Ramme »udstyret med passende Farver«⁷. I Fyldingerne er nu Malerier paa Træ, signerede ARC. 1877 (Marinemaler A. Riis Carstensen), i Midtfeltet Nadveren, i Sidefelterne Korsfæstelsen mod Nord og Opstandelsen mod Syd. Paa Fløjenes Bagsider ses paa sort Bund Rester af Bladornamentik og oprindelig gule, nu stærkt afskallede Frakturindskrifter, Fadervor paa den nordre og Buddene paa den søndre Fløj; paa Rammestykkerne er der hvide Mauresker paa grøn Bund. 1712 fik J. J. Thrane 30 Rdl. for Altertavlens Staffering (Rgsk.).

Fra en eller flere, sengotiske †*Altertavler* er bevaret seks Figurer: paa Altertavlen staar to smaa *Apostelfigurer*, den ene Jakob den ældre med Pilgrimshat, Stav og Taske, den anden med Bog, samt en noget større *Helgeninde* med Bog. I Tisted Museum findes (Fig. 5) 1) **Kristusfigur*, af blødt Træ, 31 cm høj, hidrørende fra en »gregoriansk Messe«⁹; ved Kristi Fod staar Kalken, hvori Blodet har sprøjtet fra Brystvunden; endvidere to Figurer af Eg: 2) **Sørgende Kvinde*, 33,5 cm høj, snarest Jesu Moder, fra en Korsfæstelsesscene og 3) Evangelisten **Lukas* med Skriftrulle og Baret, nu 33 cm høj, men afsavet forneden. De tre sidstnævnte Figurer er oversmurt med et tykt Lag Olie-maling, hvorunder skimtes brogede Farver.

Altersølv. *Kalk* fra 1686; Foden, der er uden Fodplade, og hvis lodrette Standkant er profileret med tre spinkle, omløbende Rundstave, har seks runde Tunger, sekskantet Skaft, der under Knoppen blot er en Forlængelse af Foden; paa Knoppens seks Rudebosser er graverede Skønskriftsinitialer »IESVS« og Aarstallet 1686; Bægeret fornyet 1886; under Fodens Bund Mestermærke S O. Samtidig *Disk* med nyere Cirkelkors. Ifølge Regnskabet 1686 blev †Kalk og †Disk, der var sønderstødt og for smaa, omgjort med Tillæg af Sølv og forgyldt for 14 Daler og 4 Sk.; deres Vægt var »ungefær« 30 Lod.

Sygekalk fra o. 1700, o. 8 cm høj, med rund Fod, rundt Skaft, fladtrykt Knop og lavt Bæger; ødelagt Mestermærke. Samtidig *Disk* med graveret Cirkelkors og I H S. Ingen Stempler. *Oblatæske* fra 1677, cylinderformet, 2,75 cm høj og 6,50 cm i Tv. paa Laagets Overside er indenfor en graveret Bladbort, der forneden sammenholdes af en Løkke, foroven afsluttes med en Krone, hjelmede Vaaben for Pors og (Sparre-) Kaas med Initialer og Aarstal: CH DK 1677, henvisende til Claus Herluf Pors til Ullerupgaard og Hustru Dorte Enevoldsdatter Kaas; Mestermærke for Jacob Kitzerou (01rik 271).

Fig. 5. Sennels. *Figurer fra †gotisk Altertavle, nu i Tisted Museum (S. 324).

Alterstager, sengotiske, 27,6 cm høje, med flad, profileret Fod og Lyseskaal; Cylinderskafet har tre stærkt fremspringende Ringe med afrundede Kanter; over Lyseskaalene ligger nye, store Messingtallerkener.

†*Alterskranke*. 1690 lod Poul Jensen paa Brusgaard paa egen Bekostning opsætte Forslag og Tralværk for Alteret og lod det staffere (Rgsk.).

Font (Fig. 6), romansk, af Granit, ved Siden af Dragstrupfonten (Mors Nørre Hrd.) Amtets skønneste Fontearbejde; begge Fonte skyldes sikkert den fremragende Stenmester, der ogsaa har udført Billedkvadrene fra Tistedes forsvundne, romanske Kirke. Den firpasformede Kumme, Tvm. 81—67 cm, hvis Sider er næsten lodrette, fornedet brat afrundede, har under Overkanten en spinkel Rundstav, der oventil begrænses af et skraat Indsnit. Vinklerne mellem Firpassene fyldes af Rundstave, der paa Kummens Underdel breder sig ud til tvillingbuede Indramninger, hvorfra Sidernes rige, palmetagtige Bladornamenter vokser op. Disse er forskellige paa alle fire Sider, og et Par af dem minder om Bladrosetterne paa Tistedkvadrene (S. 32, Fig. 3); de paa Fig. 6 synlige Blade er karakteristiske ved, at Bladtungerne er ligesom om-bøjede foroven, mens Bladets nedre Kontur er angivet ved en svungen Linje, saaledes som det ogsaa, omend paa en langt mere primitiv Maade, iagttages paa Bladene i Ræer Tympanonfelt (S. 220, Fig. 10). Det lille Midtafløb er cementfyldt. Foden har, under en lav Hals, en kraftig Tovstav med skiftende

Snoretninger. Paa dens nedre, firkantede Del er mellem Hjørneknolde en spinkel Tovstav og en ret flad, glat Stav. Hjørneknoldene er udformet som abeagtige Hoveder med runde Øjne og kraftige Næser, der løber i eet med de stærkt rundede Øjenbryn. Fonten er yderligere interessant ved, at den tilsyneladende har bevaret Spor af oprindelig romansk Staffering, idet der, især paa Halsen, findes Rester af sort og rødt direkte paa Stenoverfladen og under flere Lag senere Oliemaling, af hvilke eet ialfald stammer fra J. J. Thrane, der 1712 fik 3 Rdl. for at staffere Daaben (Rgsk.).

Fad, o. 1550—1600, 42,5 cm i Tvm., glat; paa Randen graveret Løvenbalkernes halvt bortpudsede Vaaben i usymmetrisk, skraatstillet Skjold [Slægtens sidste Mand døde ved Aar 1600]; Fadet erhvervedes af Kirken 1687 (Rgsk.).

†*Korgitter* (?). To Panelstykker, hvert paa 286 x 139 cm, af Fyr, fornedet med tre glatte Fyldinger, foroven med Gitterværk, der dannedes af smalle, skraatkrydsende Lister. Under en senere Overmaling saas en Staffering paa Kridtgrund af meget primitiv Ung-Renaissancekarakter. Stykkerne, der henlaa paa Loftet endnu 1936, men nu er forsvundne, var vel snarest Rester af et Korgitter, selv om Muligheden for en Skriftestol ikke er udelukket. - 1712 stafferede J. J. Thrane Kordøren for 8 Rdl. (Rgsk.).

Korbuekrucifiks, sengotisk, fra o. 1450—1500. Den knap legemsstore Figur har turbanagtig Tornekrone over svært, bølgende Haar; Øjnene er lukkede, Munden stor og aaben, omgivet af et kraftigt Fuldskæg, der er detaljeret med smaa Snit; de skraa, strakte Arme er usymmetrisk anbragte, Fingrene strakte. Kun de nederste Ribben er markeret i deres fulde Længde; Spydsaaret er vandret. De smalle Hofter dækkes af et lille, stramtsiddende Lændeklæde, der har en lang Flig til højre og en mindre Midtflig; Skinnebenene er skarpe, Fødderne krydslagte. Af det samtidige Korstræ er Evangelistfelterne nu forsvundne; men af de efterladte Spor fremgaar, at de har været firpasformede. Korsarmene har hvælvet Midtflade mellem hulprofilerede Kanter og Glorieskive i Skæringen. Figuren er naturalistisk malet, med rødt Lændeklæde, Korstræet sort. 1712 stafferedes Krucifikset af J. J. Thrane (Rgsk.).

Prædikestol fra Slutningen af 1500'erne, af Kolleruptype, men med glatte Storfelter og smalle Postamentfelter, svarende til Stolen i Østerild. De fem Fag, hvis Storfelter indrammes af skraa Tandsnitlister, adskilles af hjørnebojede Lisénfyldinger; Underbaldakinen er kræmmerhusformet, Nædhængene, Fodstolpen og Opgangen nye. Samtidig sekskantet Himmel uden Top- og Hængestykker, men paa Undersiden indrammet af Tandsnitliste og delt ved Profillister. Stolen nystafferedes 1937¹⁰.

Stoleværket stammer fra 1937. I Nordrækkens østligste Stade er anvendt et Panel fra Begyndelsen af 1700'erne, i hvis nu graamaalede Fyldinger man

Fig. 6. Sennels. Font (S. 325).

E. M. 1936

har udsparet den gamle, malede Dekoration: en Kartouche paa rød Bund med et Spejlmonogram M L I D D mellem to Vaaben, i det ene en Trane med Kugle i Kloen og som Hjelmtegn Vesselhorn, i det andet, vandret delt i Himmel og Hav, en Guldstjerne i Himmelfeltet, og som Hjelmtegn en Vinranke (henvisende til Kirkeejeren Morten Lelius, der 1712—40 ejede Sdr. Ullerup, og hans Hustru). — 1707 fik Jens Christensen Snedker, Tisted, 2 Sletdaler og 2 Mark for at gøre en ny †Stol under Prædikestolen.

†*Skriftestol*, se †Korgitter.

Dørfløj til Sakristiet, sikkert fra o. 1770, samtidig med Rummets Indretning til Gravkapel (sml. Epitaf S. 328); over en stor Fylding har den et halvrundt Felt med gennembrudt Bladværk.

**Pulpitur* fra 1701 (Rgsk.) paa 9, oprindelig paa 12 Fag. Materialerne indkøbtes 1700; den samlede Udgift til Opførelsen beløb sig til 82 Sletdaler,

hvoraf Kirken havde 41 i Behold, »og er desforuden med stor Møjsommelighed indsamlet 26 i Sognet«. Kvitteringen, dateret 13. Sept. 1701, er underskrevet Jens Christensen. 1712 stafferedes Pulpituret med Sindbilleder af J. J. Thrane. Nu i Tisted Museum.

Pengeblok, af Eg, lille, paa høj Fod; laa 1938 paa Kirkegaarden.

Kirkeskib, Linjeskib fra Slutningen af 1700'erne.

Lysekroner. 1) O. 1600, lille, med seks enkle Lysearme samt Prydarme, der ender i Dobbeltthoveder; Topfiguren er en Dobbeltørn, under Hængekuglen Løvehoved med Ring i Munden, og paa Kuglen graveret P I S L K S DWB 1703. Armene og Ørnevingerne er fornyede, sikkert 1703, da »Mons. Poul Jensen paa Brusgaard« skænkede Kronen til Kirken. I Koret.

2) O. 1761, med 2 x 8 Lysearme, der foruden de muslingeskalformede Skaale bærer Klokkeblomster, og 8 Pyntearme. Som Topfigur tjener en Fugl, Hængekuglen afsluttes forneden med en profileret Knop. Paa Kuglen graveret Kursiv: »Lauritz Pedersen Thoft, Anno 1761, Karen Nielsdaatter Hesseldall«. Indskriften er næppe meget yngre end Kronen. I Skibets Vestende.

Lysearm fra o. 1700, med ottekantet Plade af drevet Messingblik og Reflektorskjold. Nu i Sakristiet.

Klokker. 1) Omstøbt af B. Løw & Søn i København 1878. »Bekostet at omstøbe af N. Tønder og M. A. Schultz«. Opbyggeligt Vers. Tvm. 81 cm.

2) Omstøbt af De Smithske Jernstøberier i Aalborg 1903. Tvm. 91 cm.

Den store †*Klokke* bar tidligere Indskriften: »Bekostet omstøbt Aaret 1842 af Kirkens Eier T. Neergaard.

Til Din Priis Herre lad mig lyde
Og Mange til dit Huus indbyde.

Støbt af P. P. Meilstrup i Randers«.

Paa den store Klokke stod ifølge Thura¹¹ S. Nicolao, »skreven med gammel Munkelatin«. Naar denne Klokke endnu 1732 hang i Sennels, er den næppe identisk med Klokken i Tisted fra 1493; ialfald kan den ikke, som antaget S. 48, være kommet til Tisted ved Klokkeskatten 1601.

1828 var begge Kirkens Klokker revnede (Kaldsbog).

En †*Klokke* afgaves ved Klokkeskatten 1601.

GRAVMINDER

Epitaf (Fig. 7) fra 1770, af Træ, over Lars Thoft til Ullerupgaard. Over en profileret, svagt forkrøppet Fodliste er Epitafiet formet som en høj, slank Portal, hvis kraftigt udladende Gavlbue bæres af Pilastre med malede, korin-

tiske Kapitæler og flankeres af glatte, volutsvungne Vinger, der kantes af en kraftig, fliget Bladstav. Forneden i Portalen er et lille, smalt Fodfelt og herover den store Indskrifttavle, hvis udladende Bueafslutning ret umotiveret hænger paa de glatte Pilasterskafter; herover, i Rummet mellem de to Buer er om et glat Ovalfelt udskåret en bred Cirkelramme med varierende Bladmotiver og en helt regelmæssig Muslingeskal i Relief. Tunge Blomsterfestons hænger ned fra Pilasterkapitælerne, og over Gesimsen ligger to frie Rokoko-skjolde med reliefskaarne Kursivinitialer, T og H, dannet af smaa Klokkeblomster. Snedkeren har efterlignet og forenklet den 20 Aar ældre Sandstens-

E. M. 1936

Fig. 7. Sennels. Epitaf over Lars Toft, død 1733 (S. 328 f.).

forskelligt farvede Marmoreringer; men Maleren synes ikke at have kendt Forbilledet, idet han paa Pilastrene har indføjjet de korintiske Kapitæler, som ganske afviger fra Epitafiets Komposition. I Storfeltet gylden Kursiv paa sort Bund: »Her under giem(m)es det, der kunde giem(m)es« af Lars Thoft, Ejer af Ullerupgaard, født ved Slette Strand i Hiortdals Sogn 17. Dec. 1718, død paa Ullerupgaard 2. Juni 1773, »en Mand, der frem for Mange havde meget af Naturens, Lykkens og Naadens Gaver, dem han meget vel anvendte til Guds Ære, til Næstens Nytte, til sit og sines Beste«, samt Hustru Karen Hesseldal, født i Hesseldal i Wixøe Sogn 13. Sept. 1715, død paa Ullerupgaard 4. Juli 1774, der af hendes første Ægteskab med sal. Sr Jørgen Edvartsen tilbragte ham 6 Børn, 3 Sønner og 3 Døttre«, af hvilke to og to er døde; i andet Ægteskab to Sønner, hvoraf den ældste Peter Georgius døde i sin Alders 14. Aar og »med dennem her hviler«. I Fodfeltet: »Forfærdiget Anno 1770«, i Ovalfeltet foroven: Esa. 26, 19, begge mellem Rokokoornamenter. Bag Epitafiet er paa Væggen, omtrent svarende til Nors-Epitafiet, malet en blaagraa Baldakin, der oventil afsluttes med en Krone. Paa Sakristiets Nordvæg.

†*Epitaf*. Topstykke i Sen-Barok, af Træ, o. 222 cm langt, med svungne Gavle; Midtstykket dannes af en af kraftigt Bladværk omgivet Kartouche med Spejlmonogram M B A B. Topstykket, der laa paa Loftet endnu 1936,

men nu er forsvundet, har antagelig tilhørt et Epitaf; det kan næppe være identisk med det »Galleri«, der 1886 fjernedes fra Altertavlen.

Gravsten. 1) Romansk, af Granit, 157x51 cm, skriftløs, med et slankt, latinsk Kors paa kubeagtig Golgathahøj i svagt Relief; paa øvre Korsarm to smaa, rundagtige Figurer (Sol og Maane?).

2) O. 1790. Mar. Christensd. Bak, Hundlev, født 1712, død 6. Marts 1790 i sit 78. Aar. Granit, 186x51 cm. Fordybede Versaler; foroven Jesusmonogram, forneden Kranie med korslagte Ben, i Hjørnerne Cirkler med Tulipaner. Vest for Taarnet.

3) Christen Neergaard til Momtoft, født i Kaastrup 25. Marts 1768, død paa Momtoft 21. Aug. 1833, og Hustru Johanne, født Bjerregaard, født i Hinding 12. Marts 1771, gift 2. Nov. 1792, død paa Momtoft 30. Maj 1826; »af 8 Børn overlevede de 7, som i en lykkelig Stilling velsigne deres Minde«. Neksøsandsten, 190 x 129 cm. Foroven krydslagte Overflødighedshorn, forneden Vase med Fakkell og Le, langs Kanten Laurbærgren; Ornamentikken viser, at en ældre Gravsten fra Slutningen af 1700'erne er benyttet. Ved Skibets Nordside.

†*Begravelser.* 1) I Sakristiet var tidligere (o: i 1600'erne) begravet Fru Birgitte Skram, Hans Dyres til Ullerupgaard, og Claus Arnfeld, Søn af Niels Arnfeld¹². 1703 blev 13 Lig nedgravet i Sakristiet (Rgsk.), og i 1760'erne blev der indrettet en ny Begravelse for Ullerupgaards Ejere (sml. Epitaf).

2) 1700 blev en Grav, som var nedfaldet midt i Altergulvet, opfyldt og muret (Rgsk.).

3) 1709 blev en Grav i Altergulvet under Fonten opfyldt (Rgsk.).

I Regnskabet for 1704 meddeles, at Poul Jensøn, som har bekostet Alterskranken og skænket en Lysekrone, ydmygeligst begærer af Kirkens Forsvar at maatte nyde sit og sin Hustrus Lejersted neden i Kirken.

KILDER OG HENVISNINGER

- Regnskaber 1686—1719, div. Aar (LA. Viborg). — Kaldsbog 1808—33 (LA. Viborg).
 — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen 1875, Kristian Bahnson 1884 (Kalkmalerier), M. Mackeprang og E. Moltke 1936. Revideret af C. A. J. og E. M. 1938.
 Chr. Heilskov: Ældre personalhistoriske Indskrifter fra Hillerslev Herred, i Aarb-Thisted. 1912. S. 13—15.
 Thura: Aalborg Stift S. 436—40. F. Uldall: Optegnelser om de danske Landsbykirker III. 1884. S. 97 (NM). J. Foged: Opmaalinger m. m. 1937, Kopier i NM.

¹ I Præsteindberetningen til Ole Worm 1638 (SmlJyHT. 4. R. I, 118) hedder det: Seels Sogn og Kirke har sit Navn af S. Nicolao, som gamle Dokumenter og Forfædre i forskrevne Sogn foregiver. ² Ældste danske Archivregistraturer III, 54. ³ Fortegnelser over danske Kirker o. 1630 og 1666 (RA). ⁴ Matriklen 1664 med Tilføjelser.
⁵ Fundberetning af Sognepræst A. Møller 1883, sml. J. Magnus-Petersen: Kalkmalerier.

1895. S. 44 f. ⁶ Thura S. 439. ⁷ Af V. Sørensen. ⁸ Thura S. 437. ⁹ Hentyder til et Syn, Pave Gregor den Store (død 604) havde ved Jerusalemsalteret i Porta Crucis-Kirken i Rom. I Fremstillingen, der var en af de mest yndede i Senmiddelalderens Kunst, ses Paven, omgivet af Gejstlige, knælende foran Alteret, paa hvilket Kristus er steget ned fra sit Kors, mens Blodet fra hans Sidevunde sprøjter i den paa Alterbordet staaende Kalk. ¹⁰ Ved Poul Jensen. ¹¹ Thura S. 436 ff. ¹² Danske Atlas V, 449.

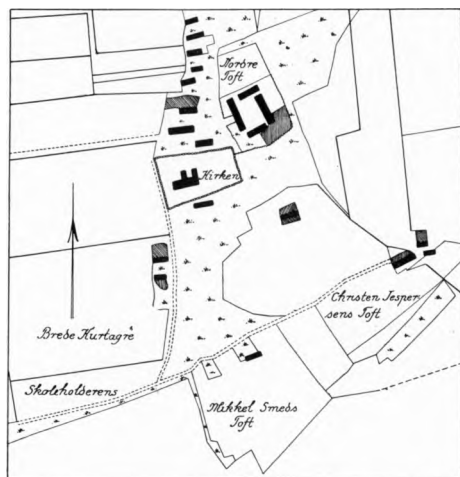

Fig. 8. Sennels o. 1800.